

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Uusi ns. Pohjoismainen palvelumalli, jota luvussa 2 kuvataan on ajatustasolla erittäin tervetullut uudistus, onhan tutkimuksissa todettu työttömyyden keston venyessä yli 3 kuukauteen riskin pitkittyneeseen työttömyyteen kasvavan. Kuitenkin jo ennen uutta palvelumallin käyttöönottoa, on henkilöstöresurssit olleet vajavaiset, joka on johtanut virkailijoiden asiakassalkkujen aivan liian suureen kokoon. Uusi palvelumallilaki toi TE-hallinnolle ja kuntakokeiluille lisäresursseja, mutta kentältä kuuluu ettei resurssit ole alkuunkaan riittävät. Tämä tulee myös esille nykytilanteen kuvauksen osiossa, jossa viitataan oikeusasiamiehelle kanneltuihin ratkaisuihin, jotka ovat koskeneet työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen viivästymistä. Resurssien riittävyydellä on vaikutus sekä palvelun laatuun, että asiakkaiden etuuskien eli toimeentuloon liittyviin asioihin.

Ristiriitaisuutta on myös lain säädännössä työnhaun voimassaoloon liittyen. Uusi palvelumalli pyrkii aktiiviseen työskentelyyn tiheiden yhteydenottojen ja kontaktien/haastattelujen myötä, mutta asiakas voi jopa 12 kuukauden tarkastelujakson verran jättää asioimatta työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa. Toki hänen on täytynyt esittää vaaditut selvitykset työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja osaamisestaan asetetun määräajan puitteissa, mutta muun tuen vastaanottamisen "kieltäytymiseen" tuo 12 kk tarkasteluajan mahdollistaminen luo pohjaa pitkittyneelle työttömyydelle.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Ristiriidassa on tavoitteissa mainittu kunnan järjestämisvastuu ja kannustava rahoitusmalli. Työllisten määrä 20 000 on niin isona määrittelemässä järjestämisoikeutta, että iso osa suomen kunnista ei loppujen lopuksi pääse järjestämään palveluita ja siten vaikuttamaan työllisyyteen ja positiiviseen kustannusten muodostumiseen kunnan näkökulmasta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Esityksessä ehdotetaan, ettei uudessa rahoitusmallissa rahoitusvastuu katkeaisi, vaikka työtön osallistuisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun. Kuitenkin etenkin pitkittyneen työttömyyden perusjuurilta löytyy useinkin se syy, miksi työtön ei ole työelämässä. Näitä syitä ovat mielenterveys-, ja päihdeongelmat, sosiaalinen syrjäytyminen, nykyistä työelämää vastaamaton osaaminen jne. Nämä ihmiset tarvitsevat edelleenkin poluttamista takaisin työelämään. Riskinä on, että panokset suunnataan jatkossa vain helposti työllistyviin ja tämä vahvempaa tukea tarvitseva ryhmä jää ilman palveluita.

Esityksessä on kirjattu myös, että järjestämisvastuun siirryttyä kunnille, kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. Kuitenkin lakiehdotus pohjautuu joko järjestämisvastuumalliin tai pakolliseen yhteistoimintamalliin ja tämä syö hyvinkin tätä vaikuttamismahdollisuutta. Toki sopimus pohjainen malli on tuotu esiin yhtenä vaihtoehtona, tuoden samalla kuitenkin vahvasti esille siihen liittyvät haasteet, joita emme näe niin vahvasti kuin ne on siihen kirjattu. Maantieteellisen yhtenäisyyden velvoite on poistettava ehdotuksesta, työmarkkinoiden toimivuus ja työssäkäyntialue on se mitä tulee painottaa. Tämä mahdollistaa alueiden luonnollisen yhteistyöalueiden rakentumisen.

Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun erottamisella toisistaan ei taata yhdenvertaisia palveluita asiakkaille. Maantieteellisesti luonnollisten työllisyysalueilla olevien kuntien tulisi voida sopia keskenään, kuinka alueella yhteistyössä palvelut tuotetaan. Tällöin pystytään hyödyntämään myös esimerkiksi alueellinen koulutusyhteistyö ja turvaamaan tasavertaiset lähipalvelut myös pienemmissä kunnissa asuville, etenkin sellaisten paikkakuntien osalta, joissa on niukka tai lähes olemat julkinen liikenne kasvukeskuksiin. Kunnilla jo käytössä olevat yritys-, ja työllisyyspalveluiden osaamisen käyttöönotto TEPA24 alkaessa turvataan myös tällä.

Esityksessä tuodaan esille, että valtionosuus eli rahoitus tulee kunnalle, mutta järjestämisvastuu voi olla jollain muulla kunnalla. Kuinka tämä raha liikkuu kunnan ja järjestämisvastuullisen kunnan välillä? Kuinka käytännössä toteutetaan rahoituspuoli siten, että edelleen voidaan puhua kannustavasta rahoitusmallista? Kuinka paljon todellisuudessa esim. 5000 asukkaan pieni kunta pääsee vaikuttamaan järjestämisvastuumallissa palveluiden järjestämiseen, alueelliseen elinvoimaan työllistymisen ja yritysten kasvukyvyn kautta ja täten parantamaan oma kuntatalouttansa?

Esityksessä ehdotetaan työkokeilun enimmäiskeston lyhentämistä 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Perusteena on mainittu, että työkokeilun tarkoitus eli ammatinvalinta- ja uraohjausvaihtoehtojen selvittäminen tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi järjestetty työkokeilu lyhyempi kestoisena olisi riittävä. Kokemuspohjalta voi sanoa, että pitkään työelämästä syrjäytyneelle kuuden kuukauden työkokeilu voi olla liian lyhyt ja onnistumisen kokemukseen työssä pärjäämisen näkökulmasta tarvitaan usein pidempi aika. Valmennuksen ja koulutuskokeilun enimmäiskeston poistaminen on erittäin positiivinen muutos.

Henkilöasiakkaalle myönnettävissä kulukorvauksissa tulisi ottaa huomioon, että uuden palvelumallin tuomat tihennetyt alku-, ja työnhakuhaastattelut voivat aiheuttaa ison taloudellisen taakan asiakkaalle, mikäli palvelut jatkossakin on keskitetty isompiin kaupunkeihin. Tällöin asiakkaalle kuuluisi korvata liikkumisesta aiheutuneet kustannukset. Palvelumallissa on painotettu asiakkaan henkilökohtaista kohtaamista haastatteluissa, kuitenkin asiakkaalle voi kertyä isotkin kulkemisen kustannukset suhteessa tulotasoon näihin tapaamisiin kulkemisen kautta. Yhdenvertaisuuden

toteutumisesta on pystyttävä huolehtimaan palvelujen paikallisesti järjestämisellä tai palveluihin kulkemisesta aiheutuvien kulujen korvaamisella.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Vaikutukset työnhakijoille tarjottaviin palveluihin:

Esityksessä on kirjoitettu, että työvoimaviranomaiset voisivat sovittaa yhteen työnhakija-asiakkaiden palveluprosesseja kuntien muiden toimintojen, kuten elinvoima- ja osaamispalvelujen kanssa. Ehdotetun työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtämisellä valtiolta kunnille arvioidaan olevan samankaltaisia vaikutuksia palvelujen kehittämiseksi kuin kuntakokeilussa. Käynnissä olevien työllisyyden edistämisen kuntakokeiluiden osalta on arvioitu, että kokeiluissa on kehitetty toimivia asiakaspalvelumalleja, joissa korostuu henkilökohtaisen palvelun ja paikallistuntemuksen näkökulma.

Nyt ollaan viemässä eteenpäin sellaista mallia, jossa nämä kuntakokeilussakin hyväksi havaitut mallit ja asiat eivät välttämättä pääse toteutumaan, mikäli järjestämisvastuukuntamalli ja/tai kuntayhtymämalli ovat ainoat vaihtoehdot.

Jos tarkastelee esimerkkinä Lahdenseudun työllisyyden kuntakokeilua, joissa 5 hyvin eri kokoista kuntaa on yhteisessä kokeilussa, kukin peruspalvelut omissa kunnissaan ja erityispalvelut (mm. maahanmuuttopalvelut ja erilaiset vaativaa asiantuntijuutta vaativat tukipalvelut) yhteistyönä järjestämänä on saanut palvelut toimiviksi. Tällainen vaihtoehto ilman kuntayhtymäpakkoa tulisi tähän uuteenkin lakiin sisällyttää, siten että kunnat voivat tehdä tasavertaisesti sopimus pohjalta yhteistyötä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

Järjestämisvastuu kaikilla kunnilla= sopimuksellisuuteen pohjautuva yhteistyösopimus. Tämän päivän yhteistyön tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja yhteiseen sopimiseen, vain sillä tavoin voidaan turvata hyvä, tasavertainen ja asiakaslähtöinen palvelujen tuottaminen. Meneillään olevasta työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta löytyy monia hyväksi todettu ratkaisuja yhteistoiminnasta, joita kannattaa tutkia. Järjestämisvastuun ollessa kunnilla, voidaan hyödyntää jo kunnissa olevia työllisyyspalveluita, elinvoiman kanssa tehtyä yhteistyötä ja olemassa olevia sopimuksia yritysten ja koulutusjärjestäjien kanssa.

Riittävän laaja väestöpohja palveluita suunniteltaessa on edellytys riittävästä asiantuntijuuden turvaamisesta. Siirtyvien tehtävien määrä on todella suuri ja vaatii todella laajaa erityisosaamista. Kuitenkin yhdenvertaisuus on myös sitä, että myös pienten kuntien asiakkailta on mahdollisuus lähipalveluihin. Lailla on pystyttävä turvaamaan niin yksittäisen asiakkaiden oikeus lähipalveluihin kun yksittäisen kunnan mahdollisuus vaikuttaa omaan kuntatalouteensa uuden kannustavan rahoitusmallin myötä. Tätä ei tuoda riittävällä vakuudella esille lakiluonnoksessa ilmi, kuinka nämä asiat pystytään turvaamaan jos valtio määrää järjestämisvastuun jollekin isommalle kasvukeskukselle ja velvoittaa järjestämään palvelut myös ympäristössä oleville pienemmille kunnille.

Tässä luvussa käsiteltiin myös rahoitusmallimuutosta yksityiskohtaisemmin.

Pidempiaikainen kouluttautuminen työmarkkinatuen turvin tulisi vapauttaa kunnan maksuvelvoitteesta, sillä kouluttautumisella on suuri merkitys asiakkaan työllistymiseen. Laki ohjaa tällä hetkellä osaa työttömistä nuorista venyttämään ammatillisten opintojen aloittamisen siihen 25 ikävuoteen, jonka jälkeen he voivat suorittaa tutkinnon tai ainakin osan siitä työmarkkinatuen turvin, joka on huomattavan paljon suurempi tuki kuin opintotuki.

Myös pitkäaikaisesti työkyvytön asiakas joutuu ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi saatuaan 300 päivää sairauspäivärahaa, jotta saa työmarkkinatuen. Kuitenkaan tämä asiakas ei ole työkykyinen. Nämä maksut kunnat sitten maksavat työmarkkinatuen kuntaosuuksina, järjestelmässä jossa tämän kuntaosuuden ajatellaan kannustavan kuntaa tekemään työnhakijan työllistymisen eteen töitä. Vuosia on jo näyttäytynyt, että asiakas ei pääse työkyvyttömyyseläkkeelle tai kuntoutustuelle, mikäli hän on ollut ennen sairastumistaan työttömänä tai joutuu sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen ottamaan itselleen työttömän statuksen saadakseen toimeentulon.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Ei lausuttavaa

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Muutoksen johtaminen on äärimmäisen tärkeää tässä tilanteessa. Erityisen tärkeää on henkilöstön muutoksen johtaminen ja tämän tulee tapahtua yhteistyössä kuntien kanssa, koska henkilöstö ollaan siirtämässä liikkeenluovutusmallilla kuntien palvelukseen. Tieto- ja osaamisvuoto asiantuntijoiden vaihtaessa työpaikkaa muutoksen keskellä on vahingollista sekä tämän hetken palvelujen tuottajalle eli valtiolle, että tulevaisuuden palveluiden tuottajille eli kunnille. Asiantuntijana työvoimaviranomaisen roolissa toimiminen vaatii laajaa lain tuntemusta ja on todettu, että asiantuntijaksi kehittyminen työvoimaviranomaisena vie 1-2 vuotta. Tätä arvokasta osaamista tarvitaan myös kun palveluiden tuottaminen siirtyy kuntien järjestettäväksi.

Kuntia on aloitettava perehdyttämään tuleviin tehtäviinsä hyvissä ajoin. Siirtyviä tehtäviä on todella paljon ja ettei palveluissa tapahdu isoa ja pitkäaikaista notkahdusta, on tehtävät oltava hyvin tiedossa myös kunnilla, vaikka asiantuntijuutta siirtyisikin riittävästä liikkeenluovutuksessa.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Ei lausuttavaa

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapoljan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- o edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Alueen erityistarpeet ja haasteet ovat tiedostettu kunnissa. Elinvoima/keino- ja yritysyhteistyö on jo rakennettu, kohtaantoon voidaan paremmin vastata. Asiakkaat saisivat lähipalvelua, nyt TE-toimistot ovat keskittäytyneet isompiin kuntiin/kaupunkeihin, joihin pienemmiltä paikkakunnilta on monesti heikot jollei jopa olemattomat julkiset kulkuyhteydet -> ajatuksena että tulevaisuudessa viranomaisen liikkuu, ei asiakas. Kunnille mahdollistuu paremmat mahdollisuuden vaikuttaa omaan talouteensa.

- o mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille

Järjestämisvastuukuntamallissa määrätty järjestämisvastuukunta voi joutua tehtävään vastentahtoisesti eli haluaisi toimia mieluummin yksin, tai toimii palveluratkaisuissaan siten, että pienemmät kunnat eivät saa vaikutusmahdollisuutta palveluihin, eikä pienempien kuntien asiakkaat lähipalveluja. Alueen yritykset eivät saa tällöin myöskään välttämättä tasapuolista palvelua.

Myös rahoituksen riittävyys on riski kuntien osalta. Suhdannevaihtelut näkyvät aina suoraan työllisyydessä.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Neuvottelukunnan perustaminen valvonta- ja ohjaustehtäviin on positiivinen ehdotus, toivottavaa olisi että neuvottelukunnassa olisi vankkaa edustusta myös niistä ruohonjuuritason työntekijöistä,

joilla on valtava määrä tietoa arjen työn mahdollisuuksista ja haasteista. Vaikuttavuuden arvioinnissa olisi hyvä katsoa myös muita asioita kuin lukuja.

Rakentavassa hengessä käyty ohjauksellinen ja tuellinen vuoropuhelu neuvottelukunnan ja kuntien välillä, jossa myös pohditaan yhteistyössä ratkaisuja mahdollisiin haasteisiin, tuo tukea kunnille tehtävässä onnistumiselle. Myös yhteistyöverkostot valtakunnallisesti ja eri alueiden kesken tuovat usein tietoisuuteen hyviä käytänteitä ja luo pohjaa erinomaisille innovaatiohautomoille.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Uusi asiakaspalvelumalli on tervetullut uudistus, koska siinä panostetaan alkupalveluun tiheiden tapaamisten myötä. Onhan tutkimuksetkin osoittaneet, että työttömyyden keston ylittyessä yli kolmen kuukauden pituiseksi, riski pitkittyneeseen työttömyyteen kasvaa.

Tarkoitus hyvä, toteutus? Onko resurssointi uuden palvelun käyttöönottoon riittävää? Minkä kokoisia asiakassalkkuja asiantuntijoilla on? Asiakasta ei tule tavata vain ”tapaamisen ilosta” koska laki näin määrittää, vaan työskentelyn tulee olla tuloshakuista. Asiantuntijalla tulee olla aikaa asioiden selvittämiseen, kirjaamiseen, asiakkaan ohjaamiseen ja tapaamiseen, yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa ym.

Tämä riittävä resurssointi tulee ottaa huomioon myös palveluiden siirtyessä kuntiin. Asiakasmäärät asiantuntijaa kohden eivät voi olla liian suuria, tai romutetaan koko lain tarkoitus. Myös jatkuva riittämättömyyden tunne työssä koskien asiantuntijoita, johtaa usein työpaikan vaihtamiseen, jolloin mukana häviää aina arvokasta osaamista.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Asiakkaan työnhakuvelvollisuuden määrittäminen ja heidän raportointivelvollisuus hakemistaan työpaikoista pitää asiakkaan aktiivisuutta yllä. Työvoimakoulutuksessa ja palkkatukityössä olevien työnhakuvelvollisuutta olisi aiheellista tarkastella, usein koulutus ja palkkatukityö tuo kuitenkin uutta työtä tai jatkoa palkkatukipaikkaan. Työnantajat voivat myös turhautua ajan myötä jos ”ei niin motivoituneet” työnhakijat kuormittavat jatkuvasti heidän rerkryjään.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Työkokeilumahdollisuuden lyhentäminen 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen ei ole kaikkia asiakkaita palveleva lakiuudistus. Osa nuorista ja ne asiakkaat, jotka ovat olleet hyvin pitkän ajan poissa työelämästä, voivat tarvita pidemmän ajan työkokeilun työelämään paluun tukemiseksi.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.**Näkemyksenne:**

Ei lausuttavaa

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.**Näkemyksenne:**

Ei lausuttavaa

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.**Näkemyksenne:**

Tässä laissa on vahvasti kaksi puolta. Positiivista on, että kouluttamaton pitkäaikaistyötön voi opiskella itselleen tutkinnon saaden työmarkkinatukea. Negatiivisena puolena on opiskelijoiden eriarvoisuus taloudellisesti, sillä toinen opiskelija saa opintotukea joka on huomattavan paljon pienempi kuin työmarkkinatuki ja päälle hän joutuu ottamaan opintolainaa jollei pysty rahoittamaan elämistään esim. sivutyöllä. Opintotuen varassa elävällä opiskelijalla ei ole oikeutta toimeentulotukeen, vaan toissijainen tuki on laina.

Ajaako myös tällaisen lain tietoisuus siihen, että nuori päättää jättää opiskelut odottamaan sitä hetkeä, että vaadittava 25 ikävuotta on saavutettu ja voi opiskella työmarkkinatuen turvin? Tähän on kentällä törmätty.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).**Näkemyksenne:**

55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki on positiivinen uudistus palkkatukilaki uudistuksessa.

Haasteena on, että heidän kohdallaan vaaditaan myös pitkittynyt työttömyys saadakseen palkkatukioikeuden. Lyhyempi työttömyysjaksovaatimus palvelisi niin työntekijää kuin työnantajaakin, luoden pohjan työkyvyn ja työmarkkinakelpoisuuden ylläpitämiseen.

Palkkatukimahdollisuuden poistuminen kunnilta vaikeuttaa myös ikääntyvien työttömien työelämään palaamista.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Ehdotuksessa on kirjattu, ettei kulukorvausta voi saada osallistumisesta 4 luvussa tarkoitettuun alkuhaastetteluun, työnhakukeskusteluun ja täydentävään työnhakukeskusteluun osallistumisesta. Kuitenkin jo tällä hetkellä tämä asettaa työnhakija-asiakkaat eriarvioiseen asemaan TE-palvelujen sijaitessa suuremmissa kasvukeskuksissa. Edestakainen matka TE-palveluihin voi maksaa työnhakijalle isojakin summia suhteessa heidän tulotasoonsa. Tasavertaiset palvelut on pystyttävä turvaamaan kaikille asuinpaikkakunnasta riippumatta, joko järjestämällä lähipalvelut myös pienille paikkakunnille tai korvaamalla matkustamisesta koituvat kustannukset työnhakijalle.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

Kunnilla säilyy velvoite järjestää työtä työnhakijalle kun tämä täyttää veloitetyöllistymisen kriteerit. Kuitenkin kunnan oikeus saada palkkatukea poistuu samalla. Tämä lisää kuntien menoja. Osa veloitetyöllistetyistä ovat työkyvyltään ja osaamisensa puolesta kykenemättömiä tekemään muuta kuin hyvin rajattua työtä, kunnat joutuvat tarjoamaan räätälöityjä tehtäviä ja kunnan saama hyöty palkkauskustannuksiin nähden voi jäädä hyvinkin pieniksi. Lakiin tulisi kirjata erillinen palkkaustukijärjestelmä veloitetyöllistämiseen siten, että kunta ei joudu yksin vastaamaan näistä kustannuksista.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Asiakastietojärjestelmä tulee olla jatkossakin valtakunnallisesti käytössä. Tällä turvataan tietojen mutkaton siirtyminen sellaisissa tilanteissa kun työnhakija muuttaa kunnasta toiseen.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Ei lausuttavaa

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Ei lausuttavaa

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Lakiehdotuksessa on ristiriidassa se, että tehtävien rahoitus tulee joka kunnalle, mutta järjestämisvastuu ja sen tuomat kustannukset tulee vain järjestäjälle. Myöskään kannustava rahoitusmalli ajatus hukkuu tähän järjestämisvastuukunta-ajatteluun, koska kunnat eivät tosiasiallisesti silloin pääse vaikuttamaan riittävästi työllisyidenhoitoon ja sitä kautta omaan kuntatalouteensa. Turvaako rahoitus myös suhdannevaihtelut?

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprozessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Vaikuttaako uusi porrastettu malli pitkäaikaistyöttömien palveluihin? Etenkin hyvinvointialueen haastaminen yhteistyöhön pitkäaikaistyöttömien parissa työskentelyyn tulee saada toimivaksi, nythän kulut tulevat näistäkin asiakkaista kuntaan kunnan rahoitusosuudella, 50% asiakkaan työmarkkinatukikuluista on raskas taakka kuntataloudelle jos keinot on olemattomat työnhakijan heikentyneen tai olemattoman työkyvyn vuoksi. Sidosryhmätyöskentely nousee merkittävään rooliin hyvinvointialueen myötä.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

Vaikuttaako uusi porrastettu malli pitkäaikaistyöttömien palveluihin? Etenkin hyvinvointialueen haastaminen yhteistyöhön pitkäaikaistyöttömien parissa työskentelyyn tulee saada toimivaksi, nythän kulut tulevat näistäkin asiakkaista kuntaan kunnan rahoitusosuudella, 50% asiakkaan työmarkkinatukikuluista on raskas taakka kuntataloudelle jos keinot on olemattomat työnhakijan heikentyneen tai olemattoman työkyvyn vuoksi. Sidosryhmätyöskentely nousee merkittävään rooliin hyvinvointialueen myötä.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki palkkaturvalain muuttamisesta; Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki erityisyhteisötyösopimuslain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Laki ehdotuksessa toimeentulotukilain muuttamisesta on kirjoitettu, että 17-64 vuotiaan toimeentulotukea saavan henkilön on velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi siten kuin työvoimapolveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään, ellei hän ole työttömyysturvain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4§:n 1-6 kohdassa tarkoitettu henkilö; ole laitoshoidon tai lääkärin toteaman sairauden vuoksi esteellinen vastaanottamaan työtä.

Tämä on vahvassa ristiriidassa sen kanssa, että 300 päivää sairaspäivärahaa saanut, mutta edelleen työkyvyttömäksi lääkärin toteama asiakas joutuu ilmoittautumaan työnhakijaksi turvatakseen toimeentulonsa työmarkkinatuella, koska muuta vaihtoehtoa järjestelmä ei hänelle tarjoa. Työmarkkinatuesta kunta maksaa kuntaosuutena osan, tulevaisuudessa kannustavana rahoitusmallina?

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatalouseläinverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Aikataulu on kaikinensa tiukka. Järjestämisvastuuta koskevat ilmoitukset ja suunnitelmat on toimitettava viimeistään 31.10.2023, myös ilmoitus siitä mitkä toimitilat tulisi siirtymään TE-hallinnolta kunnan/kuntien käyttöön on oltava tiedossa tuolloin. Tämä tarkoittaa sitä, että valmistelut tulisi olla jo todella pitkällä siinä vaiheessa.

Henkilöstösiirroissa on pystyttävä turvaamaan hyvällä muutosjohtamisella arvokkaan osaamisen siirtyminen kuntien käyttöön. Tähän muutosjohtamiseen tulee ottaa kunnat mukaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Kuntaliiton lausunto on tässä erittäin kattava johon voimme yhtyä:

Lakiluonnoksen 2 §:ssä esitetyn Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoiksi tulisi tunnistaa ne toimijat, joita henkilön palvelutarve edellyttää. Pykälään tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat (esim. sivistys- ja nuorisopalvelut), joiden rooli on monien asiakkaiden palvelutarpeissa keskeinen. Kuntien rooli tulisi huomioida myös muissa luonnoksen yhteistoimintaa koskevissa pykälissä.

Kuntien rooli myös tiedonkulkua ja järjestelmien käyttöoikeuksia koskevissa pykäläluonnoksissa on epäselvä. Jos syntyy rakenteita, joissa työllisyysviranomaisen alueella tehtäviä jaetaan kuntien välillä

(osa hoidetaan paikallisesti), ei voi olla niin, että kunnissa työskentelevät olisivat yhteisten asiakastietojärjestelmien ulkopuolella.

Luonnoksen 3 §:ään tulisi tarkentaa, että palveluun ohjaamisen perusteena olevan palvelujen yhteen sovittamisen tarpeen lisäksi voi olla myös monialaisen tuen tarve.

Luonnoksen 9 §:ssä esitetyn monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisoinnissa tulisi huomioida myös muut olevat yhteistyövelvoitteet, esimerkiksi hyvinvointialuelain 14 § mukainen velvoite sopia yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Olisi tärkeää kehittää johtoryhmämallia kokonaan uudelta pohjalta ja laajentaa osapuolten liikkumavaraa yhteistyön edellyttämien rakenteiden tunnistamisessa ja sopimisessa.

Yhteistoimintamallin organisoinnissa ja yhteistyössä tulisi myös ottaa huomioon, että voimassa olevan lainsäädännön perusteella asiakas voi valita kiireettömän hoidon hoitopaikan myös muun kuin oman hyvinvointialueensa alueelta.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Järjestämismääräykset tulee suoda jokaiselle kunnalle, rahoitusvastuun ja järjestämismääräykseen tulee olla samassa osoitteessa. Palvelujen siirrossa valtiolta kunnille on ollut tarkoituksena uudistaa palvelurakenteita ja sen mukaan edistää työttömien nopeaa työllistymistä, mahdollistaa että kunnat voivat tiivistää työllisyyden- ja elinkeinopuolen yhteistyötä, alueellisia koulutuksen järjestäjiä unohtamatta ja näin ollen parantaa mahdollisuuksia vaikuttaa työllisyyteen positiivisesti. Yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset palvelut, jotka tarkoittavat juurikin lähipalveluja kaikille, on pystyttävä turvaamaan lainsäädännön muutoksessa. Myös kunnissa jo oleva osaaminen ja rakennetut palvelut tulee kyetä säilyttämään tämän muutoksen myötä.

Siirtyviä tehtäviä on paljon ja alueellista yhteistyötä tulee rakentaa ja tiivistää, että kaikista velvoitteista pystytään selviytymään ja asiakkaat saavat hyvää lainmukaista palvelua myös tulevaisuudessa. Tämä tulee kuitenkin perustua vapaaehtoiseen sopimuksellisuuteen, jossa jokainen kunta on mukana tasa-arvoisena edustajana luomassa yhteisiä palveluita. Yhteistyöalueista ei tule tehdä maantieteellisesti liian suuria tuijottamalla 20 tuhannen rajapyykkiä.

Anttilainen Maina
Askolan kunta - Khall 15.6.2022

